

Ewa Dryglas-Komorowska
 Jagiellonian Academy in Toruń
 ORCID: 0000-0002-5196-506X

Mirosława Rochecka
 (1960–2024) – In Memoriam

Abstract

Several years ago, when as a young doctoral student I worked in the editorial office of the journal "Litteraria Copernicana" at the Faculty of Philology, Nicolaus Copernicus University in Toruń, I received for review a collection of sketches by Mirosława Rochecka from the years 1999–2007, entitled *Tajemnice światła i koloru. Abstrakcja i sacrum* [‘The mysteries of light and colour. Abstraction and the sacred’] (2007) – a fascinating publication on the boundary between aesthetics and metaphysics; being at the same time a philosophical study of abstraction and a form of meditation on art, rooted in Christian spirituality.

Reading this book was an incredibly moving scientific and aesthetic experience for me; it largely shaped my understanding not only of abstraction but of art in general. On the anniversary of Mirosława Rochecka’s death, it is worth revisiting this particular publication, for in my opinion, the essays collected in the volume *Tajemnice światła i koloru* most fully explain the author’s output, her inspirations, her perspective on the meaning of artistic work, as well as reveal the deepest, spiritual foundations of Mirosława Rochecka’s abstract painting.

Keywords: abstraction and the sacred, light and colour

In her *Autoprezentacja* [‘self-presentation’], the author confesses that the word “abstraction” has long remained alien and hidden to her, associated only with purely formal activities. In her essays, Mirosława Rochecka recounts her own experience of transcending such a narrow understanding of abstraction: “*The sacred and abstraction* are related concepts, in a sense analogous [...]. Abstraction and the sacred are close. Abstraction serves the sacred. [...] The sacred spiritualises abstraction. It gives abstraction the necessary depth, meaning, and substance” (p. 21).¹ Trying to get to the roots of

¹ All quotations come from the book: Mirosława Rochecka, *Tajemnice światła i koloru. Abstrakcja i sacrum*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2007 (trans-

Ewa Dryglas-Komorowska
 Akademia Jagiellońska w Toruniu
 ORCID: 0000-0002-5196-506X

Mirosławie Rocheckiej
 (1960–2024) – In Memoriam

DOI:10.15584/setde.2025.18.8

Abstrakt

Kilkanaście lat temu, kiedy jako młoda doktorantka pracowałam w redakcji czasopisma „Litteraria Copernicana” na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, trafił w moje ręce, do recenzji, zbiór szkiców Mirosławy Rocheckiej z lat 1999–2007 zatytułowany *Tajemnice światła i koloru. Abstrakcja i sacrum* (2007) – fascynująca publikacja z pogranicza estetyki i metafizyki; zarazem filozoficzne studium o abstrakcji, ale też forma medytacji o sztuce zakorzeniona w duchowości chrześcijańskiej.

Lektura tej książki była dla mnie niezwykle poruszającym doświadczeniem naukowym i estetycznym; w dużej mierze ukształtowała moje rozumienie nie tylko abstrakcji, ale sztuki w ogóle. W rocznicę śmierci Mirosławy Rocheckiej warto wrócić na chwilę do tej właśnie publikacji, bowiem w moim przekonaniu szkice zebrane w tomie *Tajemnice światła i koloru* najpełniej objaśniają twórczość autorki, jej inspiracje, jej spojrzenie na sens pracy artystycznej, ale też odsłaniają najgłębsze, duchowe fundamenty abstrakcyjnego malarstwa Mirosławy Rocheckiej.

Słowa kluczowe: abstrakcja i sacrum, światło i kolor

Autorka wyznaje w *Autoprezentacji*, że słowo „abstrakcja” długo pozostawało dla niej obce i zakryte, kojarząc się wyłącznie z działaniami czysto formalnymi. W swoich szkicach Mirosława Rochecka opowiada o własnym doświadczeniu wyjścia poza tak wąsko pojmowaną abstrakcję: „*Sacrum i abstrakcja* to pojęcia pokrewne, w pewnym sensie analogiczne [...]. Abstrakcja i sacrum są sobie bliskie. Abstrakcja służy sacrum. [...] Sacrum uduchawia abstrakcję. Daje jej potrzebną głębię, sens i treść” (s. 21).¹ Malarka, próbując dotrzeć do korzeni takiego rozumienia malarstwa

¹ Wszystkie cytaty z pochodzą z książki: Mirosława Rochecka, *Tajemnice światła i koloru. Abstrakcja i sacrum*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2007.

1. Mirosława Rochecka, fot. zbiory K. Rocheckiego

1. Mirosława Rochecka, phot. collection of K. Rochecki

abstrakcyjnego, sięgała do filozofii Arystotelesa, estetyki Plotyna, do pism Pseudo-Dionizego Areopagity oraz dzieł dwudziestowiecznych myślicieli i teoretyków sztuki: Jacques'a Maritaina, Jana Pawła II, Władysława Stróżewskiego, do rozprawy Kandinsky'ego *O duchowości w sztuce*.

Niepowtarzalny „język wartości duchowych” charakterystyczny dla malarstwa abstrakcyjnego budują, w ujęciu Mirosławy Rocheckiej, barwy i światło. Zwłaszcza kolor jest dla malarstwa „wartością podstawową, nośnikiem treści, uczuć i znaków” (s. 16). Artystka zauważa, że pełną autonomię zyskał on dopiero w abstrakcji, w której może stanowić wartość „nie tylko fizyczną i zmysłową, ale również metafizyczną i duchową” (s. 51). Kolor przysposabia zmysły do poznania kontemplacyjnego – otwiera oczy duszy.

Sens pracy artystycznej

Mirosława Rochecka swoją pracę malarską pojmowała jako szczególny rodzaj powołania, w którym akt tworzenia jest aktem naśladowania Stwórcy, jest „pewnego rodzaju stawaniem w relacji z Bogiem – wobec Sacrum” (s. 19). Malarka nie ukrywała własnego ciągłego doświadczania tej tajemnicy.

such an understanding of abstract painting, the painter reached for the philosophy of Aristotle, the aesthetics of Plotinus, the writings of Pseudo-Dionysius the Areopagite and the works of twentieth-century thinkers and theoreticians of art: Jacques Maritain, John Paul II, Władysław Stróżewski, and to Kandinsky's treatise *Concerning the Spiritual in Art*.

The unique “language of spiritual values” characteristic of abstract painting is, according to Mirosława Rochecka, built upon colour and light. Colour in particular is “a fundamental value in painting, a carrier of content, feelings, and signs” (p. 16). The artist notes that colour has gained full autonomy only in abstraction, where it can constitute a value “not only physical and sensual, but also metaphysical and spiritual” (p. 51). Colour prepares the senses for contemplative cognition—it opens the eyes of the soul.

The meaning of artistic work

Mirosława Rochecka understood her painting as a special kind of vocation, in which the act of creation is an act of imitating the Creator, “a certain

lator's note: all quotations have been translated to English by the translator of this paper).

kind of standing in relationship with God—with the Sacred” (p. 19). The painter did not hide her own constant experiencing of this mystery.

The goal of art cannot be solely constituted by originality and innovation; nor can art be understood solely autotelically. The artist advocates for the creativity that highlights essential values; for artists who “fight” for goodness, truth, and beauty. In her essay *Piękno absolutne* [‘Absolute beauty’], the author expresses the belief that only art that is a sign of longing for the absolute, that stands “on the edge of the unknown,” can be a salvation for man, can carry man to the long-lost “higher worlds” (p. 76). Such art remains open to absolute beauty – and therefore to the beauty of God himself.

In the eyes of Mirosława Rochecka, an artist is a person who persists in ceaseless expectation. What does a painter wait for? Yet another epiphany of beauty, another hierophany. A painter waits for the Mystery to be revealed.

Mirosława Rochecka (1960–2024) – artist, professor of art, teacher, and long-time employee of the Faculty of Fine Arts of the Nicolaus Copernicus University in Toruń. She conducted drawing and painting workshops for art conservators. Author of the books: *Tajemnice światła i koloru. Abstrakcja i sacrum* [‘Mysteries of light and colour. Abstraction and the sacred’] (2007) and *Hierofanie* [‘hierophanies’] (2022). She held over 30 solo exhibitions in Poland and abroad and participated in over 200 group exhibitions. Curator of numerous exhibitions, including *Ars Principia* (2014), dedicated to John Paul II; the international exhibition of contemporary art *Znaki Apokalipsy* [‘signs of the Apocalypse’] (2020), organised at *Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu* [Centre of Contemporary Art in Torun]; and the exhibition *Wyszyński – Pater Patriae*, presented in 2021–2024 in several museums and galleries in Poland.

Together with her husband, Professor Kazimierz Rochecki, the artist organised six editions of the national artistic and scientific meetings called *Forum Malarstwa Polskiego* [‘Polish painting forum’], which resulted in nearly 100 exhibitions held in over 40 exhibition centres across Poland. Another outcome of the project was the creation of *Galeria Forum* [Forum Gallery] in Toruń, whose goal for years was to promote art rooted in values. Mirosława Rochecka also initiated the establishment of the Nicolaus Copernicus University Academic Art Space, encompassing various university buildings and embodying the idea of education through art, which (especially in its concept expressed by Stefan Szuman) was dear to the artist.

Translated by Agnieszka Gicala

Celem sztuki nie może być bowiem jedynie oryginalność i nowatorstwo; sztuka nie może być również pojmowana wyłącznie autotelicznie. Artystka opowiada się po stronie twórczości, która wskazuje na istotne wartości; po stronie artystów, którzy „toczą boje” o dobro, prawdę i piękno. W szkicu *Piękno absolutne* autorka wyraża przekonanie, iż tylko sztuka, która jest znakiem tęsknoty za absolutem, która staje „na krawędzi nieznanego”, może być ratunkiem dla człowieka, może go unieść do utraconych dawno „wyższych światów” (s. 76). Taka sztuka pozostaje otwarta na piękno absolutne – a więc na piękno samego Boga.

W oczach Mirosławy Rocheckiej artysta to człowiek trwający w nieustannym oczekiwaniu. Na co czeka artysta malarz? Na kolejną epifanię piękną, kolejną hierofanię. Czeką na odsłonięcie Tajemnicy.

Mirosława Rochecka (1960–2024) – artystka, profesor sztuki, dydaktyk, wieloletni pracownik Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Prowadziła pracownie rysunku i malarstwa dla konserwatorów sztuki. Autorka książek: *Tajemnice światła i koloru. Abstrakcja i sacrum* (2007) oraz *Hierofanie* (2022). Zrealizowała ponad 30 wystaw indywidualnych w Polsce i za granicą, a także uczestniczyła w ponad 200 wystawach zbiorowych. Była kuratorem wielu wystaw, m.in. *Ars Principia* (2014) dedykowanej Janowi Pawłowi II; międzynarodowej wystawy sztuki współczesnej *Znaki Apokalipsy* (2020) zorganizowanej w Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu czy ekspozycji *Wyszyński – Pater Patriae* prezentowanej w latach 2021–2024 w kilkunastu muzeach i galeriach w Polsce.

Wraz z mężem, prof. Kazimierzem Rocheckim, artystka zrealizowała sześć edycji ogólnopolskich spotkań artystyczno-naukowych pod nazwą Forum Malarstwa Polskiego, w ramach których zorganizowano blisko 100 wystaw w ponad 40 ośrodkach wystawienniczych w Polsce. Pokłosiem wspomnianego projektu stała się toruńska Galeria Forum, której celem było przez lata promowanie sztuki zakorzenionej w wartościach. Mirosława Rochecka zainicjowała również powstanie Akademickiej Przestrzeni Sztuki UMK, obejmującej różne budynki uniwersytetu, a będącej realizacją bliskiej artystce (zwłaszcza w ujęciu Stefana Szumana) idei wychowania przez sztukę.

dr Ewa Dryglas-Komorowska
Akademia Jagiellońska w Toruniu
e-mail: e.dryglaskomorowska@gmail.com

Sacrum et Decorum 18, 2025
ISSN: 1689-5010, e-ISSN 2720-524X
© Author, Creative Commons BY 4.0